

Кенеш

Юрий Кокос дин биригулени башчылары бла тубешгенди

Тюнема КЪМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтурган Юрий Кокос республиканы дин конфессиялары башчылары бла тубешгенди. Ушакъга Пятигорскени бла Черкесскени епархиясыны архиепископу Феодосий да къатышханды.

КЪМР-ни Муслиманларыни дин управленясыны председатели Хазретали Дзасежев, Пятигорскени бла Черкесскени епархиясыны Нальчик округда благочинный Валентин Бобылева къырал эмда Къабарты-Малкъарда төрели дин конфессияла да жаланды халкъны дин эм ниет культураларыни кѳторюрге, маъналыкны бла келишулюкюню кючлендирирге къуллукъ этгенде деп, бир ауваздан айтады.

Бешиуге къатышханды граждан обществода динни бирикдириучо эмда келишидириучо магъананы тугаргъа кереклисин белгилегенди. Юрий Кокос дин къуллукъчулары халкъны къоркъусулуугун жалчътыр, республикада жашагъанлары барысына да, ала къаллай дин тухтанларына, не миллеттен болгъанларына да къарамай, тап онгла къуаргъа ючюн, къаллай борчла тамам-

ларгъа керек боллугун ангыллагъанлары ючюн жюрек ыразылыгъын билдиргенди. Быллай тубешуени дайым да бардыргъа ону этгенди. 15-чи апрельде Песох белгиленгенни бла байламы Юрий Кокос республикада жашагъан тау чойотлоплени алгъышлагъанды. Ол байрам адамлары таза ниетли, адедли болургъа, огурулу ишле этерге, толокоге итингерге талпындырады, деп чертгенди.

КЪМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъаны эм Правительствогосуну пресс-службасы.

Жыйылыу

Жиягъан да, жырлагъан да этгендиле

Озгъан байрам кюн «Единая Россия» политика партиясы регион бѳлюмюню исполкомунда болгъан тубешуге келгенге уруш жылны жырлары бла тубей эдиле. Ала уа, бир бирлери тансыкълай, халар да айта, къа жашларын жашырын сайлай эдиле. Анга сѳйр этерча туйюлдю: аланы сабий жыллары темир чалдыши артында ачыкъда, жалангачлыкъда озгандыла. Бу ыннала, апала бла тубешуени «Единая Россия» бошдан къурамагъанды. 11-чи апрель – Фашист кондаларында тургъанлары эркин этнуно халкъла аралы кюнодо. Тубешу уруш жылланы юсюндан заманула окуудан башланды. Бизе бла залда олтургъаыла. Эре туруп, бир миеуту шош сөөлип, кондаларында елгенлини эсгергендиле.

Партияны регион бѳлюмюню исполкомуну башчысы Татьяна Каунникова ол къыйынлыкъларны сынагъанладан бюгюнколде Къабарты-Малкъарда эли беш адам жашагъанын билдиргенди. «Кончаларында жаланды Совет Союзну адамларындан бир миллион жети жюз минги жоюлганды. Алагъа бек улуу азаплыкъ жетдирилгенди: юсеринде сынаула бардыргъандыла, органлары алгъандыла, печельде саулай койкоргендиле, асжандыла, уу берип, елторгендиле. Фашистле сабийлени, кварталны да аймагъандыла. Аллай кюйсюзлюкден къутулуп, сау къалыргъа сикини насыбыгъа тугъанды. Айкыда, ол жылланы унутган къыйынды, алай адамны эси огурулу шартланы кѳбюрек жыйышдырады да,

эшлада, олду сизге кюч берген», дегенди ол. Тубешуге КЪМР-ни Парламентини Председателини орунбасары Татьяна Саенко, Урушну эм урунуу ветеранларыны республикалыкъ эм Нальчик шахар советлини председателини Мухамед Шабазов бла Абдулпаланы Мустафа да къатышхандыла. Татьяна Саенко, жыл сайын 11-чи апрельде быллай тубешуи къуран, фашистлени къолагырандан жоюлгъанлары эсгеру бошдан болмагъанын чертгенди. «Ол энди аллай зорлукъну, азапны киши да сынамазча этер ючюн керекди. Аланы юсеринден есюп келген тѳлокеге дайым да айтыргъа тийишиди», - дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу - 2014

Сыйлы жамзаут!

Виринчи апрельден 2014 жылны экинчи жарымына газетлеге бла журналлагъа жазылыу кампания башланнганды. Сиз «Заманга» связъны къайсы почта бѳлюмюнде да жазылыргъа болукъсуз. Бу магъаналы жумушну узакъгъа созмагъызы.

Бизини индексибиз - 51532

«Хар кимге да тынгылы билим берирге хазырбыз»

Эл аланы излегенлей турады

Аны дерслерине кѳп къыралада тынгылайдыла

Атланайкъ къуанчча

Кѳкде - самолѳтла, планерле, ракетала

Депутатха жолугуу

2 бет

3 бет

3бет

3 бет

4 бет

4 бет

ПАРЛАМЕНТ

Бизни суу байлыкъларыбыз къалай хайырланыладыла?

Экология эм табиъгатны хайырлануу жаны бла комитетни башламчылыгы бла «правительство сагъатны» чеклеринде депутатла Запад-Каспий бассейни суу Управленяны таматасыны орунбасары - КЪМР-де суу байлыкъларыны бѳлюмюню начальниги Толгурланы Малики суу байлыкъла къалай хайырлангъанларыны юсюнден информацийсына тынгылагъандыла. Докладчы айтханыгъа кѳре, республикада черкелени битеулу узундукълары 5470 километрди. Ала 2172 жерден бла шаудандан къураладыла. 196 гиче суула кѳп тюрлю затлада хайырланыладыла. Аланы битеулу елчюмерди 50 миллион кубометрди эм ол сууларыны ыларыны кенлиги 21 квадрат километрди. Ала уа халкъны жашуу-турмушларыны жалчътыуда, чабакъла ѳсдюоруа, жер сугъарууда, рекреация керекледе хайырланыладыла. КЪМР-ни къырал иелигинде суу жагъаланы бегиттен 70 къурулуш объект барды. Ала элени, шахарланы, сюрюглени

КЪМР-ни Парламентини президиумуну кезулу жыйлыуу болгъанды. Аны законла чыгаруучу органы председателини биринчи орунбасары Руслан Жанимов бардыргъанды.

суу басардан, ырхыладан сакълайдыла. Быйыл 1-чи январьгъа дери кезуаде аллай 70 къурулушдан 16-сына ремонт этерге керек эди, - дегенди Толгурланы Малик. Ол айтханыгъа кѳре, бу сферада баш борчладан бирлери суулары тирилерин кир-кипчикден сакълауду эм суу жагъаланы оюлмазча, бу-зумлазча этюуду. Ол тюрлю ишлени программалы амал бла тамамларгъа керекди. Алай болса, черкелени экология болмушлары иги кесек игилендирге, жерлени экологияларын сакъларгъа, суу жагъаланы оюлмазча этерге къолдан келилди.

«Республиканы черкелерини кирли, таза болууларына бирле контрольлукъ этемидиле?» деп соргъанды КЪМР-ни Парламентинде «Справедливая Россия» фракцияны таматасы Владимир Кебеков. «РФ-ни Суу кодексиине тийишлиликде, суу объектлени хайырлануугъа эм сакълаугъа Росприроднадзор эмда КЪМР-ни Табиъгат байлыкълары эм экология министрствосу къарадыла. Бизни бѳлюмюню мюлк субъектлени ишлерине административ контроль этерге эркинлиги жокуду. Бир тюрлю бузукълукъ кѳрсек, бирек, биз ол негда бу ведомствогъа айтмакъ дегенди Толгурланы Малик. Ол суулары хайырлануугъа эм сакълаугъа мониторинг эм къырал надзор болгъанын билдиргенди. Аны бла бирге жер-жерли самоуправленяны органлары эм предпринятияла, организацияла ачыкъ сууларыны сакълауда, хайырланууда кемчиликлени кетеруге тийишлисича къайгъырмалдыла,

дегенди докладчы. Ол айтханыгъа кѳре, кѳлlege черкеленден 37,07 миллион кубометр суу жыйылганды. Ол санда 29,58 миллион кубометр кир эм 7,49 миллион кубометр таза суу. Кѳбюсюнде суулары кирлендиргенле жашуу журт-коммунальчаны предпринятияладыла, агропромышленность комплексины жарашдыруучу предпринятияларыдыла. «Урван черкени болуму бизни тынгысыз этгенлей турады. Анга Нарткъаланы хайырлангъан сууларындан сора да, Нальчик шахарны бѳргъылары бла саркъыган кир суула да къошуладыла. Алай бла кирленген суу кеси кесин тазалаймады. Бизни бютюдан жарытхан а Элбрус районода Бахсан черкеге къошулган суулары жагъаларында кирлиликди. Ол угъай, миллет паркны жеринде канализацияны сууу эм Тырнауазуну кир суулары да толусунай анга келип къошуладыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Инвестицияла

Сбербанкны танг къошумчулугу

Сбербанк Къабарты-Малкъарны экономикасына бу жылы алындан берип кредитле бла кѳп къалмай эки миллиард сом белгенди. Былтырны бу кезуеу бла тентлеширгенде ѳсюм 25 процент болгъанды, - деп билдиргендиле Финанс учрежденияны республикада бѳлюмюню пресс-службасында. Бегирека кѳп ачха (1,079 миллиард сом) бу кезуеу эл мюлк бѳлюмде предпринятиялагъа берилгенди. Ол кеси да, былтырны биринчи кварталы бла тентлеширгенде, алты кереге кѳбейгенди. Промышленность сфердада урунгъан предпринятияла уа банкдан быйыл кредитле бла 529 миллион сом алгъандыла. Саулай алып айтханда, бу кварталда, корпоратив клиентлеге берилген финансы ырыскылары битеулу елчюми, былтырны ал юч аякыны кѳрюмдюзюнден 1,5 кереге кѳбейип, 1,56 миллиард сомгъа дери жетгенди.

Бизни корп.

КЪУРУЛУШ

Комплекс тахта кѳсетлени ѳсдюорлюкюню, жарашдырлыкълары эм сатарыкъды

Проходна районда «Проходное» ачыкъ акционер общество жангы производствою комплекси къурулуш бардырады. Анда тахта кѳсетлени ѳсдюору, жарашдыруу эмда сатуу-алуу бла кюреширикдиле, - деп билдиргендиле КЪМР-ни Эл мюлк министрствосуну пресс-службасында. Комплексде бир жылы ичинде, эм азы бла, 75 минг тонна продукция жарашдырыргъа онг болукъуду. Аны башчаларында асламысында картоф, быхы, сохан, хобуста эмда чюгюндюр ѳсдюорюлукю. Производствою синде да шнѳндю агротехнологияла хайырларырыкъдыла. Компания дагъыда продукцияны бузурмай сакълауучу мекямла ишлерге умтулду. Предпринятины санында 50 минг тонна тахта кѳсетле

сыйынган эки складды да болукъуу. Саулай алып айтханда, бу проект битеулу багъасы 3,5 миллиард сом болады. Ол санда 80 процент кредитледиле, къалгъан 20 процент а компанияны кесини ырыскысыды. Производствода иш бла 200 адам жалчъталынырыкъды, сезонунда уа аланы елчюми 400-ге дери жетерикди. Тахта кѳсетлени ѳсдюорен, жарашдыргъа эмда сатуу-алуу этген комплекс бизни республикада бу жылы бла биринчи болукъуу, кеси да бу жылы ахырына дери ишлеп башларыкъды. Продукцияны бла жаланды бизни республиканы угъай, башха регионланы да жалчътырыкъды.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

СЕМИНАР

Башхаланы жарлылыкъларын ангыларгъа юйренедиле

Инвалидлени «Вершина» отлы жамзаут организацияларында, чекленген оглары болган адамланы социальны жашаугъа тири къатышдыруу бла байламыны, соруулары сюзер мурат бла КЪМР-ни Басма эмда асламы коммуникацияла жаны бла къырал комитетинде семинар-тренинг бардыргъанды. Анга социальны службаланы ишчилери, бу жылы бла кюрешиген организацияланы келечилери бла волонтерла къатышхандыла.

Тренингни излемлерине кѳре, аланы хар бирине да оюн халда жамзаут артыкъ суйемеген адамланы - тюремден чыкъгъаныны, ВИЧ аругъаныны, наркоманыны, тизгисизни - орунунда тургъа

керек эди. Сора ала кеслерине бир вийкъылыкъ жолгъа атланаргъа аллайладан бирин сайлагъандыла. Кѳлlege бу тренинг къыйын кѳрюнгенди, ала, кеслерине «жол нѳгерини» иги

кесекки айралмай тургъандыла. Ол а адамланы араларында байламлыкъла тохташдырыргъа кѳрѳкюу, кеси къараууна ишкел болуу дегенча затла къыймагъанларыны кѳрѳстгенди.

Волонтер Хусейн Шидакъов айтханыгъа кѳре, абаданна сабийлени гичликден окуна аллай рекбиз. Жаланды ол заманда бизни оюмубуз тоз болукъуду, дегенди ол. Аны ызындан ала бир кюнне битеу этген затларыны, къалай бир инсан бла тубешелерини, ѳблешелерини тизмелерини жарашдыргъандыла. Артада жазгъанлары тингенте уа, ала адамла бары да бир бири бла байламы болгъанларына, алай сакъатлагъа тийишлисича онгла берилмегенле тышонгендиле. «Высота» обществою башчысы Игорь Кауниин аныгъатханыгъа кѳре, бусагъатдагъы жашауда инвалидлени иги келишлалмагъанларыны сылтау биз алгъанда деп тийишли онгла къурамагъаны бызады. «Кѳпке сакъат адам юзде тыны олтургъа керекди, деп суадыла. Биз чекленген онглары болгъанлары шахарлада, элдеде орманлада аз кѳргенбиз да аны ючюндю. Аллай адам жангъы да кеси ислерге керек туйюндю башхала бла байламлыкъланы, биз да аланы алларына барырга борчлубуз», - дегенди ол. Семинарны ахырында жыйылгъанлагъа, кѳтюрюлген темагъа кѳре, методика китапчыкъла ююшлендиле.

Марина ГЕДЪАВОВА. КЪМР-ни Басма эмда асламы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини пресс-службасы.

2 Бизни суу байлыктарыбыз кыялмай хайырланылды?

Ахыры. Апы 1-чи беттеди.

Республикада сууну тазалауу жаныз бир объект барды. Ол да Прохладный шаарына водоканалды. Кеси да мардага толу келишсе.

Руспан Жанимов республикада июль, август айында таулада кыяла берк эрит, саяк жуууна кай жаап баштаган кезинде сууга жагы аларында чыгында, эплени басарга кырктуу салдына. Алай болмаз кочон не этигени билгере сойгөндө. Толгуурланы Малики анга жуууна былай болду.

«КМР-ни керекти 30 процентине жуугучу суу басарга кырктуулугу, Артыкда Вальк, Бахан, Терк эм анга кыюушлган суула бергек чыгында жагыларынды. Алай кырктуу жуууна уулууларды 620 километрге. Бек кырктуу жерле уа тау этектериндедиле, өзөндөдиле».

«Кытууган суула элгеле, шарлап жаа этмек оючу, суу ызына тазалап турганда, жагылары белгире керек болот. Биз тиешили ведомствола биа биргере череклени жагылары нехалда болгычларын тинтип, ырк кели кыяла, ол хата этмекча кыруулус ишле бардырабыз, суу жагылары белгире суу мюлк системаны халларына кыярабыз», - дегенди Толгууру уу. Депутата, информацияны со-

зип, тиешили бегим кыяыл этгендө. Эчки белгилей айтканда, «Суу байлыктары атуу хайырланууну эм «Кыабаргы-Малкыр Республикада төгөргө кыдуурети кыруулар» программаларын жашауда бардырабыз республикалы бюджеттен толугуча өкөк белгире деп Правительствода эсертептендө. Аны биа бирге уа Запад-Каспий суу бассейнини Управленийына-

КМР-де суу байламдыкыны белгилени федеральнай кыяал контролну эм надзору онуунда болган суу объектине кыяылтай хайырлануу жаны биа мадраланы жашауда бардырыгы буюрпунганды.

Андан сора депутатка кыяалдыкы вопросяны озокте киршигендө. Ала онулаштып, КМР-ни Парламентини кезилуу жыйлыуун

2014 жылда 29-чу апрельде бардырыгы келишкендө.

Биз биа президиуму члендери «Кыабаргы-Малкыр Республикасы судьялына квалификация коллегиясына жамаатыны келечилерини салынуу жууркуларыны юссюнден-КМР-ни Законуну 3-чю, 6-чы статьяларына төрөлүмө кийричюну юссюнден КМР-ни законуну проектирине кыярагандына. Аны

документтеринде жамаатыны келечилерин салынуу бир-бир кезилерин тохташдырыну амалары белгиле этиледө», - деп анылап халды закундуу, право нызам эм жамауат кырктуусулукы жаны биа комитетини председатели Арсен Шумаков.

Документ КМР-ни Парламентини 2014 жылда жаз башы сессиясында кыяалдыкы баш вопросяны планына киргенди. Жыйлында дагында федеральнай законланы проектирине отызыла эмда РД-ни башка субъектирине законодатель башкарычылары биа обрешенилары озоктептендө.

Депутата экологияны сактылау, табиगत аюу байлыктары файдалы хайырлангыры салган улуу кыялыны кочон Долов Рамазан Жасбиновичи - «Кыабардино-Балкасар лесная охандалык бюджет учреждениланы директорун эм Промышленностюну айтыгыча улуу кыялын салгыра, ачык көрмөрдө болуургыны кочон Кагаловини Альберт Азаматовичи - «Ай-Би-Си Промстрой-трест ОО-ну промышленностюну производство жаны биа генеральнай директоруну оорунбасарын КМР-ни Парламентини Сайты грамотасы биа саугаларыга ону этгендө.

КМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Жиялган да, жырлаган да этгендө

Ахыры. Апы 1-чи беттеди.

Мухамед Шихабов адам төзө болмазча кыяынлыкыга чыдап, суу кыялгана, дагыда кыяалыны айынууна кыяын салып, энди уа, жыл санларына кыярамай, жаш төлөкю ийреттө кыюушкыри кыюушкыри кочон алагы ысык этгенди.

Аддулаланы Муфтава уа «Едина Россия» партияны регион бөлүмю ветеранлагы дайым да көб-кыулак болуп тургыны жакын жерде ирбатуу бийдиргенди. «Урушу ветеранлар, ол жылланы кыюушкыри кыяын салына да азын-аза кыяла бардыла. Болсада аягы юссюнда айлангана шюклагы, башка окуму юйгөтө да барып, сабыле, жаш адамла биа да тобөшөдиле, алагы урушуну палакыны юссюнден халар айтыларды», - дегенди.

Дагыда ол бу арг айында Укра-

нада бола турган ишлени сагынын болмаганганды. «Уруш жылланы кезиндеде концлагерлерде асламдык бандерчула кыялауурук этгендө. Ала сабылеге, кыялгана, тиширылагы да жан урумулгандына. Бюгонюкдө ма алай фашист ниетиле башларын кыюушкыри көрөшөдиле, алагыста келгирге иретиле. Биз, барыбыз да биргере, алагы көк бермеге керекчи», - дегенди.

Концлагерини азабын сынаган Егений Бугаев ары кыялай биа жаштенин, анда көрбүтү да озго тиюшоргенди. Ол Белоруссияда тууганды. 1941 жылда шюлда устала болуп ишленген атасы биа анасы аны биринчи класса хазырылай эдиле.

Айкыл уруш башлангыч кыялды, 1943 жылда немислели Днепрни боюунда жашаганланы юйлеринден кыястайдыла. Юч коч биа юч көч жана озго ирбатуу халкыны.

Арда вагонлагы кыялдына. Жюлда жоюлганна көн эдиле. Еплөкени президени атып барганында Суу кыялганына уа Белоруссияны жеринде «Азаричи» концлагерге келтирип атханды.

Раиса Карданова уа концлагерге анасы биа бирге тошгон эдиле. Алар бир кыялуу заман суу аш да бермек туруп, кондени биринде уа: «Баракан кеси акылары биа ким чыксыа, ол саулай кыялды», - дейдиле. «Манга алты жыл бола кыялды, деп эстердө Раиса. - Асыры кыялды, ала кыялды элөмдө элөмдө эдиле».

Ветерана көз жашларын тилемди эдиле. Эстериле аланы сыйтып бола барган жаралаарын жанында кыюушкыри эдиле. Алай тобөшөдиле көлөн шюкчула аланы кыягычаларын чыгарып көрөшөдиле, голле, саулагыла да юлөшөдиле. 32-чи номерли орта шюкю окуучулары Сабина Ареногылди, Карина Карданова,

бу жерги жаш тошди. Аны биа таныштып, анга эрге барганды.

Людмила Суворова уа Германияда да «Любик» концлагерге эки жыл турганды. Эсиндеди анасыны кыюундан тутхалнай айланганды.

«Аны уа ачанд тишлери тошоп эдиле, кеси да бек арык болган эди. Бир жол уа арбага чыгарып сыйдиле. Сыйбелени алагы чыгарыла. Немисли согдат, аланы юйюссон өлтирүп, төртюнчю уа бир жынаа тюрте эди. Мени насыбыма, төртюнчю эдим», - деп эстерди ол.

Ветерана көз жашларын тилемди эдиле. Эстериле аланы сыйтып бола барган жаралаарын жанында кыюушкыри эдиле. Алай тобөшөдиле көлөн шюкчула аланы кыягычаларын чыгарып көрөшөдиле, голле, саулагыла да юлөшөдиле. 32-чи номерли орта шюкю окуучулары Сабина Ареногылди, Карина Карданова,

Сергей Ареногылди да жарык жылары биа кыяын Эстериле мурда этип турган апталаны биа ыныланы келгирин жарытханды. Ала келсери да кыюушкыри эдиле жырылачылгана.

Айырында Татьяна Канунникова жыйылганагы партия «Историческая память» деген проектин жашауда тири бардыр ханын билдиргенди. «Анда кыяауатча кыяшхаланы, уруш жыллада концлагерде турганына, тылда ишленгени эстерилери жазылады. Бөсөн бу тобөшөдиле көлөнлени бир кыауумну халпарды да салынгандылары», - дегенди.

Тобөшөдиле көлөнлени барына да саулагыла берилгенди. Келетпай кыягычалы аланы юйюссон этирге айтырдыла бу огурулу иштин кыярагана.

ХОПАЛАНЫ Марзият. Сураганы автор алганды.

Бусагытагы жаш төлө

Андрей Геймге ушаргы ашинеги

Мамучиланы Ибрагим устасы Валерий Ревелио биа.

Председатели оргбюраси Ольга Юрьевна Голодецки ата журтлу билим берүүнө кесертеп юссюндө өкүмүнө тыягылады. «Нобель сауыгыны лаураты Андрей Гейм Нальчикде башхаладан бир торлю айырмалыгы болмаган шюлда окууганды», - деген эди ол. «Аны эштитенилмей, сагышы болма», - дейди Ибрагим. - Керти окуна ол, менча, Нальчикте орта шюлда окууганды, тенгилерден артык улуу башхалыгы жок эди, да сора анга битө дунияга белгиле алай болуурга не зат себептик этген болуур?»

Ма ол дагында көп башка сейрлик шартла келтиргенди Юбинскде этген докладында. Алар анда быйл шюкю бошоганды, Андрей Геймча, Москваны физика-техника университетине кирип окууганды. Москвадан келгенди. Андан сора ол факультет сайылы биа устала кыялай ишлере керек болганыны юссюнден рекомендовал да келтиргенди. Алада ата-анала уа хар сабынди да чыгармачылык хуергини ачыкларыга себептик эттерге борчулдула, деген окумга эс бурганды.

Ибрагим биа тобөшөдиюбозге аны бусагытада шюлда физика-техника устасы, физика-математика институту кандидаты Валерий Григорьевич Ревелио да келген эди. Ол уа Хабзата туул бөтөн тауу жашчык физикадан, математикадан да керти да факультетинен чертип айтханды.

«Жарыгыта алай сабылини торлю-торлю олмииндалагыла, конференцияга жибереги хар бир атаны биа ананы кыюундан келип кыялмайды. Ибрагимни уа насыбы тутханды, анга «Роснефть» компания болушханды.

«Республикада факультуу жашлагы биа кыялагы не жаны биа да себептик эттерге, көз-кыулак болуурга керекди. Ала кыяалы жанында кыягытырууну сезелери, арта улуу айылы болуп, атасы айтылса, тыш кыялагыга келип кыялы тобөшөдиле», - дегенди.

Ибрагимни уа энта да бир мураты барды: Андрей Константинович Гейм биа тобөшөдиле аш ушаргы эттерге. Бу гирчи жаш ол муратына да жетерине иянабыз.

АДИЛОВА Марзият.

сда аны тукуму ючюн алмайдыла. Андан сора ол, Нальчикте кыяй-тып, атасы, анысы ишлөгөн заводда сөгиз аны урунды. Аны биа бирге Валерий Петросянин башчылыгында физика имлуну терен билгире көрөшөди.

Алай биа Москвада физика-техника институту киреди анда аны айырмалы бошайды. «Исследователе механизмов транспортной релаксации в металлах методом гелийного резонанса» деген темада диссертациясын кыруулап, физика-математика институтуна кандидат болды. 1990 жылда Великобританияга келип, илму ишин алда бардырады.

Ма ол дагында көп башка сейрлик шартла келтиргенди Юбинскде этген докладында. Алар анда быйл шюкю бошоганды, Андрей Геймча, Москваны физика-техника университетине кирип окууганды. Москвадан келгенди. Андан сора ол факультет сайылы биа устала кыялай ишлере керек болганыны юссюнден рекомендовал да келтиргенди. Алада ата-анала уа хар сабынди да чыгармачылык хуергини ачыкларыга себептик эттерге борчулдула, деген окумга эс бурганды.

Ибрагим биа тобөшөдиюбозге аны бусагытада шюлда физика-техника устасы, физика-математика институту кандидаты Валерий Григорьевич Ревелио да келген эди. Ол уа Хабзата туул бөтөн тауу жашчык физикадан, математикадан да керти да факультетинен чертип айтханды.

«Жарыгыта алай сабылини торлю-торлю олмииндалагыла, конференцияга жибереги хар бир атаны биа ананы кыюундан келип кыялмайды. Ибрагимни уа насыбы тутханды, анга «Роснефть» компания болушханды.

«Республикада факультуу жашлагы биа кыялагы не жаны биа да себептик эттерге, көз-кыулак болуурга керекди. Ала кыяалы жанында кыягытырууну сезелери, арта улуу айылы болуп, атасы айтылса, тыш кыялагыга келип кыялы тобөшөдиле», - дегенди.

Ибрагимни уа энта да бир мураты барды: Андрей Константинович Гейм биа тобөшөдиле аш ушаргы эттерге. Бу гирчи жаш ол муратына да жетерине иянабыз.

АДИЛОВА Марзият.

ИШЧИ КАДРЛА

«Хар кимге да тынгылы билим берирге хазырбыз»

Тырынуузу шахта-кыруу управленийыны билим берүү комбинатыны ишчи устасы кыялы хазырлап баштаганы көп жыл болды. Учрежденида шөндөгү болуму юссюнден биз аны бошчысы Вадик Сидиков биа ушаргы эттенбиз.

Вадик Казебович, белгилиси кыя, богинолчөк шахта-кыруу управленийыны иш жокдуу, алай эсе кимни окутасымында? Быйлай билим берүү комбинатында, саулай Шимал Кавказны окуу алай кыярагана, жалаанда мында барды. Аны себептик көлө окуугандан сора чермекчилерин юкюндиргенди да келетдиле.

Быйлай билим берүү комбинатында, саулай Шимал Кавказны окуу алай кыярагана, жалаанда мында барды. Аны себептик көлө окуугандан сора чермекчилерин юкюндиргенди да келетдиле.

«Биз билгенге кер, мында окук кеткенден Социе Олимпиданы объекттеринде урунганга да көн болгандыла?..»

Хуу, Тырынуушкыри эм республиканы башка районлардан барып анда жоюден аслам адам урунганда. Ала машинистте, бурдагерчиле, экскаваторчула, монтажчыла эм электроспелерчыла болуушкыри ишленгенди. Айтхандымына, кыюушкыри региондан мында окук кеткенге да болгандыла Олимпиданы объекттеринде ишленгенди.

«Биз билгенге кер, мында окук кеткенден Социе Олимпиданы объекттеринде урунганга да көн болгандыла?..»

Хуу, Тырынуушкыри эм республиканы башка районлардан барып анда жоюден аслам адам урунганда. Ала машинистте, бурдагерчиле, экскаваторчула, монтажчыла эм электроспелерчыла болуушкыри ишленгенди. Айтхандымына, кыюушкыри региондан мында окук кеткенге да болгандыла Олимпиданы объекттеринде ишленгенди.

ХОПАЛАНЫ Марзият. Сураганы автор алганды.

Жашиландируу программасы - 27 миллион сом

Датинден аслам терек зыгыла орнатырдыкыла. Жашиландируу юкчүлүк програмасыны келечеринде 1,2 миллион жагы терекле өзөрдөшөдиле, деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспонденте та-бийкатыны төгөргөдөди куурттары хайырлануу службасыны онуу-суу оорубасары Светлана Воробьева.

«Республика жашиландирууге 2017 жылда терек 27 миллион сом кыярууларына. Аны ошча облыстын бюджеттен эм, муниципалнай кыярууларыны бюджеттеринен берилипди. Аладан сора да, бюджетте болмаган ырыкыла да хайырлануушыкыла, дегенди Воробьева.

Аны ошча кыяра, терек зыгыла куруу элден биа шахарладан сора да, жол эм черек жылда орнатырдыкыла. Компания артыкдуу суу жюгөлгөндө э череклени жагыны терелендириши ишле борган жерле эс бурлукула, алай жерлеге ак тата зыгыла орнатырдыкыла.

Химия заводуну сактылагы кирешедиле Волгоградды «Химпрому» болуму илвиринчюу вариант-ланы изтейди. Анда ишден 4 млн-чакылы бир аданы кыярууга болуушкыри. Ол болуму татаалдыкыла аны ишчи кырууларын РД-ни вице-премьер Аркадий Дворковичи онуу биа.

Ишчи кыруула «Ростехнологии» компанияны, федеральнай министрстволаны эм ведомстволаны келечилери киргенди. Жукку кези-уда Москвада заводуну мындан ары кыдарыны юссюнден селешиле бардырылыкыла, дегенди регионаны Советинде промышленный предприниматели директорлары кулуугун болжалды халда топура турган облыстын директорлары Андрей Борова.

Аны ошча кыяра, ишчи кыруу, жагы предпринимат кырууга инвесторлону илел бошардыкыла. План да барды жаны заводуну майда-ныча эки жагы бийи технологияны производствону курууру юссюнден. Энергетикеле борчаны эм коллективте социальный төлөүлени юссюнден болум тул контролдоды, дегенди Волгоград регионуну башчысы.

«Кавказ» жюлда законсуз акцияга кыягышкына бошлангандыла Биринчи апрельде, байркм конде алайдагы элде жагынага законсуз халда Шимал Осетияны биа Ингуштерини арасында жолу керекте көрөшөдиле. Полицияла троссоны ачканды, жолу жагынагы башларны эркин этип, деп тилегенди наркотиктен эм саултан-сабаны законсуз жюргөтени элчилери. Жол жети сагат чаклы бирини ишлейт турганды.

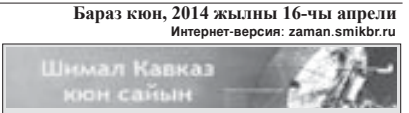
Бу окуяла кышкыктын 22 асман тутулгандыла эм административе жуукап алатырдыкыла. Андан асламын Ингуштерда жашаганна болгандыла. Бу бузукулук ишени бошлоган жуулууден кыялгалары барсы да бошорона эркин этилгенди.

Жолу законсуз жерлени эм правону куруулуучу органдары кулуукчуу кыруу эстенири эмда МВД-ни биа МСЧ-ни машиналары на зран тошоргөдилери биа байкалы угуловый иш бошогандыла.

УГИБД-нын таматасына чапканда тутулгандыла Ростов облыстын судю жууленени тутханды, ала ИГБД-ны область управленийыны башчысы - подполковник Сергей Моговчова чапкан болгон деген ишкенди. деп билдиргенди РД-чи Следствие комитетини.

25-чи марты артыктериндеди Дочкаревты Фрунзе Ленин аты ормандыкы КИП фатарды жашуу ючюн 16-чы этюкюнда эки эркин лифтин кытында КИПБД-ны начальниче чапканды, тавкыла биа тобөшөдиле. Ош башхалы болуп эм бет ооюкелери да сыйдырылып, болончюлө тапдырылган.

Следствие комитетте айтыларын кер, тинтүү иш таш эм курулган болуушкыри УГИБД-ны Ростов облыстын начальниче оорубасары Александр Ошчи, андан сора да, астраханьдан төртөөчү тутулгандыла. Ала чабуулукту этен болгон деген ишкенди барды, бу бузукулук ишени бардырлангандан бир полицияны аттестацияламганы кулуукчуу су болуурга ушаргы, дегенди комитетде.

Жигитлени алыспы Ставрополь эм Краснодар крайлары, Москваны, Ростов эм Ульяновск облыстыны 45 чакылы бир Совет Союзун эм Россияны жигитлери «Вахта Героев отечества» деген аскер - патриот акцияга кыяшханды. ИТАР-ТАСС-ны корреспондентини Ставрополь губернаторуну кулуугун болжалды халда топура турган Владимир Владимирову пресс-службасында ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине билдиргендери көрө, аны башчылары биа Бу мероприятие ол сайлы аны курапталганы 80-жыллыгына жараланын бардырланганды.

Жигитлени жууулары акы, жашоугузууна алыу, аданы кочонден суу атпалганы эм, кеонидан сора да, кыяалы сакталганы. Сизин этени жигитилеги ючюн суу болуурга, дегенди, акцияга кыяшхаланы алгышылды, Владимиров. Аны айтынгана көрө, Ставрополье бу жигит биа эки жерги тутарды. Кай кырылыш 2008 Совет Союзун Жигитлери эм 46 солдатны Слова орденини ковалерлени бергенди, 40 аскерин, регионда кулуук эте, Россияны Жигитлери болгандыла.

Кырачар-Черкесде өкюссюдени саны эки кереге азайганды Эки жылы ичинде Кырачар-Черкесде өкюс собиенини саны, көп кыялай, эки кереге азайганды. Озгон жылда аны 95 бола эдиле, деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине собиени эркинчилери жаны биа ултрасоветини Лариса Абрамовичи.

«Ол регионуну башчыны эски кеси профилтика иште эс бургуланы хойбарды, дегенди ол. Аны айтынгана көрө, республикада жууу кыюулайклары аск болган юйюргөле ырыксы эм психология жаны биа болуушкыри эттерге керек. «Бу иште аданы огуу юкелерине салынуу биа болуушкыри ала болуушкыри бийлиги аны жетишилми бардыруу юйюрчючой чакыруулайды, алай биа обшлени ата-аналары биа жашооча этиледө», дегенди атегностун ушаргы итерги. Эккоз собиенини кыдарларын топ кыруу биа социальный өкюссюдени келечилери союдуру профилтика жюлда кыюулайгы 2013 жылда бийге кыяраду окуна бек хойлары ишени саналганды.

Озгон жылда 147 собий юйюргөле берилгенди. Ол берилүү формасы көп торлюдо - жаш - кыз эти алуудан башап онекарды эри. Бек кыуачуны уа неди десегиз, 2012 жыл биа телендиргенде, собиенини жаш - кыз эти алганына эки кереге көбөйөргөндө.

Быйлай да Чеченини командасы кишиге ал бермеге мураттыды Кавказкы спорт оюндады бизни командобиз хороланы педесталында жерин бир кишиге сыйбарды мураттыды, дегенди Чеченини башчысы Рамазан Кадыров. «Республика спорт кырады», аны алаймын көн көрөптөндөди бизни алтары айтылган спорчуларды, россия Олимпидасыда алтын медальга келетти, дуниде Биринчи жерге ал оюкелери биа ошдан сора да, биз физкультурну спорту оюмуну бийликти борч алгышды, аны биа бирге хар адарда да студияны эм спорт майда-ныча биа кюрешина оюгу куруушкыри», деп жазганды Кадыров кесени социальный сетельде официальной страницасында.

«Мен физкультурну эм спорту министри Хасамгомед Хизиревиче бурюргөнү Чеченде Кавказкы спорт оюланы бардырыгы хазырына тынгыла эс бургууга деп. Озгалы жюлда бизни командобиз хоролгон эди, бизни да биринчи жерги кишиге бермеге мураттыды», - деп чертеди республиканы башчысы.

Бурун жазуларыла биа таш тапхандыла Курорт шахар Сочины тирбесчюу толу сууучула алайда жашогана казымалары болуушкыри болуушкыри таш тапхандыла. Алымени айтынганды көрө, ол жазмалар бир бөлөк минт жыл мындан ошол. Кароу тенниси жагындады жашогана жюгөлгөндө, деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспонденте берени интервьесюду Анвары гуманитар тинтүлө бардырлан институту илму кулуукчуу Андрей Кизилев.

Аны айтынгана көрө, алыкы экспертте тащда символланы, тамгаланы эм белгилени не запты юссюнден халпараланыны ачыкларыга керекдө. «Шөндө орторлик ол тышына сактылуу сагышын этилдө, аны болгондону. Лоз элени тирбесчюу аламын элдеде жашогана артерен бери бийип турганды, некс эсе да, кимге уа ошмологанды. Алайда жашоган Шаоур адгылы халкыны келечилери Черек суу кулуугу, ташы тас этип жаны керек кыруу болганы биа аны юссюнден специалист-теле билдиргенди», - дегенди ташы тапхандан бири - архолог.

Жашиландируу программасы - 27 миллион сом Датинден аслам терек зыгыла орнатырдыкыла. Жашиландируу юкчүлүк програмасыны келечеринде 1,2 миллион жагы терекле өзөрдөшөдиле, деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспонденте та-бийкатыны төгөргөдөди куурттары хайырлануу службасыны онуу-суу оорубасары Светлана Воробьева.

«Республика жашиландирууге 2017 жылда терек 27 миллион сом кыярууларына. Аны ошча облыстын бюджеттен эм, муниципалнай кыярууларыны бюджеттеринен берилипди. Аладан сора да, бюджетте болмаган ырыкыла да хайырлануушыкыла, дегенди Воробьева.

Аны ошча кыяра, терек зыгыла куруу элден биа шахарладан сора да, жол эм черек жылда орнатырдыкыла. Компания артыкдуу суу жюгөлгөндө э череклени жагыны терелендириши ишле борган жерле эс бурлукула, алай жерлеге ак тата зыгыла орнатырдыкыла.

Химия заводуну сактылагы кирешедиле Волгоградды «Химпрому» болуму илвиринчюу вариант-ланы изтейди. Анда ишден 4 млн-чакылы бир аданы кыярууга болуушкыри. Ол болуму татаалдыкыла аны ишчи кырууларын РД-ни вице-премьер Аркадий Дворковичи онуу биа.

Ишчи кыруула «Ростехнологии» компанияны, федеральнай министрстволаны эм ведомстволаны келечилери киргенди. Жукку кези-уда Москвада заводуну мындан ары кыдарыны юссюнден селешиле бардырылыкыла, дегенди регионаны Советинде промышленный предприниматели директорлары кулуугун болжалды халда топура турган облыстын директорлары Андрей Борова.

Аны ошча кыяра, ишчи кыруу, жагы предпринимат кырууга инвесторлону илел бошардыкыла. План да барды жаны заводуну майда-ныча эки жагы бийи технологияны производствону курууру юссюнден. Энергетикеле борчаны эм коллективте социальный төлөүлени юссюнден болум тул контролдоды, дегенди Волгоград регионуну башчысы.

«Кавказ» жюлда законсуз акцияга кыягышкына бошлангандыла Биринчи апрельде, байркм конде алайдагы элде жагынага законсуз халда Шимал Осетияны биа Ингуштерини арасында жолу керекте көрөшөдиле. Полицияла троссоны ачканды, жолу жагынагы башларны эркин этип, деп тилегенди наркотиктен эм саултан-сабаны законсуз жюргөтени элчилери. Жол жети сагат чаклы бирини ишлейт турганды.

Бу окуяла кышкыктын 22 асман тутулгандыла эм административе жуукап алатырдыкыла. Андан асламын Ингуштерда жашаганна болгандыла. Бу бузукулук ишени бошлоган жуулууден кыялгалары барсы да бошорона эркин этилгенди.

Жолу законсуз жерлени эм правону куруулуучу органд

Профессионал

Бизни халкыда көп факхулу одам барды. Бу материалдызын жигити да терен ачкылы, миллети ючюн жюргөй бля жарысым, чынты таулу кыыз Черкесланы Зукурады. Бюполюкөдө биз аны «Кыбарты – Малкзар» каналы «Telestudio» проекинде малкзар тилден дерле берип турганын да билебиз. Сөзсүз, кыраучуну аллында быллой магьаналы жумушуну бардырган жуууалы, ауур, сыйлы да ишди.

Аны дерслерине көп кыяраллада тынгылайдыла

Зукура КымКыу-ну немис тили кафедрасында алтындагы билим. 1982 жылда ол Биринчи Чегемни орта школунан ол тилден устаз болуп келерди. Аны дерслерине келетин административиясы, окшурманы да сыйлери улуу болушун. Нек дендене кыяны усталыгы ол тутхан ишине битеу жюргөй бля бергени ачык эселенгенди.

Алай бля ол бир куучу заманда «Отличник народного просвещения» деген сыйлы ата да тиийли болды. Бусугагы Зукура Барисювене Нальчики жыйырма төртюнчю номерли школунда малкзар тил бля литературадан устазды.

«Бизни директорура Райналы Лейля магна не жаны бля да көп элдериней турды. Ол басындырма, казна жетишпиди зым бусуга да тутхан жумушларыны барына да, - дейди устаз.

Кертиси бля да, тамата тенгинг болушлук, билик эттеней келсе, жашуу жюлүг да тынчаргыга айланды. Көп болмай билим алимимиз Гузеланы Жамалны башчылыгы бля, малкзар тили болушлукчу көскелерин тинтип, кандидат диссертациясын да кыруулаганды. «2007-2011 жылдаа итче классны дерслеринин тапкандары» деген Президент программаны методикалык жумушуну Зукура Уфшаланы Римма бля бирге окутуулары тилги кылаууларына деп биринден терпюнчю класска дерн жазма дерслери бля дерпюкө чыгаргандыла.

«Быланы басмага жарашдырган кезиюуоде, көчө – көчү демей ишлеп, хар ууак зат чыккыга да эс бурбурга корюшкөнбү. Болушкан да аялдам ол. Аслам оом, предлоңиялагы да кыраар, алдай кызырганыбыз киталпаны, - деп эсгерди устаз. Ала Сыйлы диплом кылуу да болгандыла. Коллагары да авторланы кыйылыныа бийик бля ол бириндей.

Бусугагыда соңун иши бля бирге ол башда Сагыштында «Telestudio» проекиде малкзар тилден дерслери берди. Аны юсюнден тынчаргыга айтырга тиийлиди. Проект бытыр ноябрь айдан берн бардырылады. Шамал Кавказды ол авторуна «Кыбарты-Малкзар» ВТК-ны таматасы. Халкыла аралы чыгармачылык академияны академиги Игорь Дроздов саналады. Анга тирн болушлук этгенени саньнда «Нальчи» ОРТК-ны башчысы Владимир Воржову, Информатика институту таматасы Петр Иванену экиде Кыбарты-Малкзар Илму-илем институту

өлөшгөннени араларында да табылдыла ала.

Устаз, ол жарыялары барын да атыгып, энчи методика кызыргайды, дерслери магьаналы, аны бля бирге тын эрге корюшеди. Халкыны аууунда аслам жюриотолоп турган эселени көлден билдирип, хар жолдан а кызада бир талай жылларыны кышоанлай турды.

«Нальча, бизни республикада жашаганын бир бирлерин ангьларча амаллары барды, биз

кыоңшу тилени эшитпегеней турбайы. Белгилесича, адам алапы не көбюн билсе, ол кыздар аны жашау сейриди. Бюгюнда кыянтында жашаган кыраанды миллети ангьласып а, кылай кычуун көрүөнди, - деп белгилейди ол.

Бирде дерлеге кыраарга ол болмай калса, алапы Интернетте www.telestudio.ru адрес бля табарыксыз. Сайты юсюндан айтаңда, ол бек аламатты. Лекцияда дайым да жангыртылгандылай турдаыла. Анда сорууларга тиреууала берериней, интерактивнень озсүккө кылаарды. «Компютернө тестирование» деген блюмде окутуган материалга кёре, окуучуну билими сынар онгу да барды. «Обратная связь», «Вопросы педагогам» бөлүмү уа устазла бля байланыкыда ишкере жарашдырылганды.

«Мжерлешибиз кыраганылай турды. Сайта ол: «Мен кесими бир ауукка малкзар миллети инсанчы сезгенме, тутган жерим, аны тили эсиме тошкенди», - деп жазганды. Интернетте болушлукчу бля бизге Германияда, Египетте, Америкада да кырадыла. Ол проекин магьаналыныгы көрпюстө, - деп өктемленди Зукура Барисювене.

Биринчи дерслерин эсгерсе, ол камераны аллында абызырганыла да жашырмайды. Алай устаз сынууу, сөзгөлары, режиссюрланы билекиликери да анга көп элдеринде. Абданьыркыла хар дерсте да улуу келюу болмай тынгылы хазырланадыла. Алай алапы араларында окутуган жашау адала бардыла. Была бирде жергилик элге ойлөсө, патриот, миллет сезимлери эслерине салса, олардан окуна кесирин кыльга алганыларын да кыуанып билдиреди.

Белгилесича, дерслеге тил бля корюшгөнө, бийик билимлери, илму даржалары болганыла да бардыла, миллеттери да башка-башкыды. Сөз оюн, Ирина Гуртуева сөзлөгөнди, Фаришат Докжюкова кыартылды.

Студияга келгеннени фонетикага эслерин бурма. Нек дендене тили не иги билсон да, тоз интонацияны бля сөлөшсөмкө, сөзлө магьаналар тас этпечкө көрөнөп кылаарды, - деп четрди устаз.

Бусугагыта тилени бир нөчкө курсу койрөнп кыльгыра, магьаналы темаланы киталпада излемей, Интернетте кыраар кыльгыра итиненди. Аны себепли тилени грамматикалары да женил, ангылашымлы болууча жарашдырылгырга табыштыкыла. Малкзар тили жорукларына юсо бля да көп далаш чыгыды. Диалектерде

БЕЛГИЛЕУ

Академик Энейланы Тимурну сыйын көргөндиле

Бу көндө РАН-ны академияны, Ленинни бля Демидонун премиясына тиийли Энейланы Магомедни жашы Тимурну атын жоргондон Көндөлөнни 4-чю номерли орта школунда жыйылуу болганды.

Айтылы алманы жашаууну, илму жетишпидерин юсюндөн ол млопк илмуларны доктору Энейланы Салих, физика бля математика илмуларны доктору, профессор Хазретпал Хоконев эм республикада РАН-ны бөлүмүнө таматасын арунбасары, физика бля математика

ка илмуларны доктору Акөбөкеланы Анатольи сөлөшгөндиле.

Энейланы Тимур 1924 жылда 23-чю сентябрде Грозный шахарда тууганды. МГУ-ну физика бля математикадан бөлүмүнө ючюнчю курсунда окууп турганлай, ракета системаны кырууну юсюндөн биринчи илму ишин жазды. Сергей Королев аны бля шагьырыленгенден сора онсөзгиз жылы толганы жашны кесини жашырын лабораториясына алады. Тимур илмулары доктору деген атын кырууда жана да, ол аны оппоненти болды.

Эней улу жазганы ишинде энгта да беш чедэ андан да аслам дөп турулук ишге мурдор табарга болукуду, - деп билдирген эди кишини улуу магьарга сыйгемн Королев.

Алай бля 1956 жылда Энейланы Тимур физика бля математика илмулары доктору болды. 1968 жылда член-корреспондентине, 1992 жылда уа РАН-ны академигине сайланды. Ол Королев эм Келдыш бля бирге көп жылланы ишлегенди. Дуняны биринчи сунтисини жибериуге, улуу кызын салганды.

КУРДАНЛАНЫ СЮЛЕМЕН.

ЭСДЕ ТУТУУ

Эл аланы излегенлей турады

Ата, ана дуниндан көтөсө, санга нечкя жын болса да, арбайын сабын туудукузун да да, кесинги акъыз сунаса. Алгыныча сыйлы босаганыла кыуанып келмөсө, ала сау замандача жылуу да көрмөсө. Айдан-жылдан бир барыса да: «А, балам, келдиним? Тансык элдинг да кесинге. Бу жол кеңирак кыладың. Арурганымы этген элдинг, огысе не чырмауунг бар эди? Сендан алгьа өлөйм» - деп, кычгач жын жайып, аманг чыкмаз эленте. «Ишши айланган адамды жумуш көп, заманы аз. Онгуна көргө этген болуур», - демээ атанг да...

Алгаракыда Төрпөгөдө эки огуруду адам ауушуды. Кючмөзланы Хаким бля аны кой бичисин Хаджит. Аруу кылыклары, акшы ишлери бля битеу элде намыслары жюргөтөнө. Юйно неси билими, окуулу адам эди. Кызыгыныч жылда Нальчикте Ленинчи окуу шаркыракта билим алып, турган эли Холмада эсепчи болуп турганды. Оту тогузуну жыл Төрпөгөдө көчөн эди. Алай көп турмай уруш башланды. Нальчикке кыраалы 15-чи аты эсерин санында кызауатка кетеди. Урушдан да суу- саламат кытайды.

Сюргюндөн сора юйорю бля Төрпөгөдө тохтайды. Ара млокин кураарга көп кызын ала баш адамдадан бири эди. Анда баш механик болуп турганды. Элде бычыч салдыра. Кыйты келген жылда адамдагы ол бек улуу болушлук эди. Эпге бынгалы жол болмай, кырууш материал келтирирге улуу та-

«ЗАМАН»

былмай турганын заманда герпөгөдичеге иги иш болгон эди. Анда жарган агачлары бля мал орданы салындаыла, юй башла да жабылдыла. Ара млокин тауда кышларыны бирини алы бля суучук барганды. Хаким алайды гитче электростанциячык да кырады. Аны хайырындан көчө кыошда чырак жанганды, арда алайды кыюйланы да ток кызытыла бля кызыргандыла. Ол жылдан ючюн ийрген, топ аланы иги бля азсегрендила. Кызыларындан бири Аминат юйорю бля Прохладна жанында жашайды. Көп болмай Төрпөгөгө ата юйонө келеди. Атасын, анысын тансыкылап, көчө арасында

аланы отуларына киреди. Алапны демингил чырагы аты отурдыны чыккысыны жарытып турганын көрөп, кезиуке жууу алагы кыраай, ол бу назмуну жазганды:

*Энта ма бир көн бадады
Турта артына... Сизис...
Ол энта көзюн ачады,
Сизни жокларга суйюп.
«Ярбай, кыядьсыз сиз?»
Бир нек көрүөнөйсиз?..
Дегенча севирсинип,
Көрюрге умут этип,
Кюн таягыны узатды.
Сизни тапмады... Бады...*

*Игире ала эки булут,
Бам, жел бля дөмшөп,
Көкдө уржук болуп,
Ток-ток болуп кылады ол.
Ала сиз болурусуз?..*

*Көз байлань - эки жулдуз,
Бир-бири бля сөлөшө.
Жаргыт бу жер жуозюн,
Бийкиде карыдады.
Ала сиз болурусуз?..*

*Эл башындан жарты ай да
Мутку жаргыны жайды,
Тийредэ арбада да
Сизни изди... Билгы
Ол сизни юкюлөгиз.
Төрөзсизден кырап,
Игир мунда жарыды,
Намазлында шох тохтап,
Бир ауукчу салдыды.
Сизни тапмады... Кетди...*

Атаны, аныны сыйгөн сабыл, ол аланы бир заманда унутмайды. Хар заманда эсинде туттады. Бу назму да анга шагытаты.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Поэзия

Атланайыкь кыууанчха

Малкзарны анты
Шуку жырчы Кьасбот
(Тамбийланы Кьасбот)
жангы чыгармалары
бля бизни дайым да кыууандырганылай турды.
Алада уа Шам Кыара-
чынны айрымалы жашы
Малкзарга сыйкемликни
сагынымай кыюймды.
Халкыбызны жан, кыан,
ант бирлигин багылап-
алат, четргеней, жыр-

лаганлай жашаган,
булбул ёнло кылак бек
сойгон жырчыды Тамбий
уу.

Бу көндө ол, «Заман» газетни редакциясына сөлөшип, Малкзар халкыны жангыры кюно бля алгышылганды эм бизге жангы назмуларын жибиргенди. Ала бля сизни шагьырей этерге сөөбиз.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.

Малкзарым

Кычан да кыамин тилд онсугагы,
Сени жууунг тошгөд бу болууга.
Бушундунан жылдыла жыларым,
Не кыйынылык көрөп келдинг, Малкзарым?!

Онгуларгыкь кызауатка кетпеле,
Онсуларынг көчгөн азал чекпеле,
Туу журтунда тыпыр отунг жуяланды,
Минги тауунг сени ызындан жылдыды.

Изледи топ этерге халкыныгы,
Тепиледи топурагыныгы, таштын,
Жылу махым ушгьган эди койте,
Малкзарымы атхан элпе ёлгоме.

Сынасанг да жан тьэмээлим палачын,
Жыргинде сен сакылдынг Аллахны
Сюргюнда да бюгюлмедил милетинг,
Зорлук отдан эрмеди иннетинг.

Сен сакылдынг ийманынгы, дининги,
Тас этмединг намысыныгы, тилинги,
Жыргинде ийман болса, келгюш шох,
Журтунг болса, кыалгьган зат бари болш.

Устаз да сауубо да ёлгөнгө,
Шукур Аллай! - жетдик, жетдик ол кюнгө.
Булбул махым ушгьган эди койте,
Елгендене журтча салам айтырга!

Сөзюм жетмез тьёюмоюгю айтырча,
Кючюм жетмез бушунуунг четирча,
Кыруу тьемезин эзилгендик кыдарынг,
Туз кыласы, нарт баласы, Малкзарым!

Насып сени тыпырынга хош болсон,
Хар арбзынг берекетден толсон,
Жырларынга эжиу эте тауларынг,
Емюрге жаша, мени Малкзарым!

Жырычы кадары

Аякь басхан жерни көрмөй кьэлери,
Бар элде көрпөлөнгөн конлери.
Малкзарымы чыккысыны жорчонни
Кыууандада ауулай эдим элени.

Жашлыкь атым да бойсунганлай жилем.
Кыарт болуугуму калмөгөннөй эсиме.
Жырлай эдим магьата келге батала.
Жырычы атым миллетиме айтыла.

От тыпырым-кыалгын юйюм атмадан.
Хар кюн сайын толу эди адамдан.
Нука сьзге алданганлай эсим да,
Кьёбюсюн а танымай эм кесим да.

Жашлыкь кетди, саулуугуму урлад да,
Энди башха чаба болуп ол атада...

Сөзүлүк

«АПЧУНД» КЕЗИУ

Быйыл аллергия кезуиюнден бир ай алгы келгенди. Бир-эки ийкьчөк бошалгырыкыды. Аны экинчи толкуну да жете турды. Бу ауруудан багыууну жангы амалларыны юслериуден «АИФ»-ге Рахим Хаитов, РАН-ны эм РАМН-ны академиклери, РАН-ны Иммунология институтуну директору халпар айтханды.

Адам чочкорюдө эм жетел этеди деген аныглымы кылай аныгларга болукуду? Анга суукму тийгенди неда аллергиясымы барды?

Эрттеги чыпчыктыла Быйыл жерк терекке бек эрте чыккыгандыла-ринит, конъюнктивит, бронхит ауруулары болганыла көбөгөндиле. Мен кесими иштеген кезуиюнде быллай затча жолкумагынадай Жерни алганы аны пыльшасындагы бөлөкчү, анда кыайынны эм четрлеукоюно пыльшаларындыгыларча ферментте көпюлөтө. Кыайынчы эм четрлеукоюно пыльшалары сизде аллергияны чыгаруу эселе, жеркни чыккыган кезуиюнде да кыыйналадыла алай адмала. Кесигизни багыш багышанда, сууккыла келсөңө, ол терекни чагыруу тохтайды, аурууга да тек оукуна азылады. Жылылык кыайты келсе уа, аллергияны жангы толкуну башынады.

Таблетка бля байламлы проблемала болмайдыла – ала аптекпада келчюдө. «Гистаминнеге кыажуу дарманла аллергияны көп тюрлюлерин хорлойдыла. Алай таблеткалары ичмей кыюисагыз, ауруу дьгьда башылады. Дарманла аурууну кетерип кой-омайдыды, аны жалаңда бир ауук заманы ичинде тохтадыла. Багыууну жангы амалы аллергиян специфика иммунитеттериндеги.

Иш алай болур деп шынырга уа жаракмында? Еторок бардырылады. Сауусузга укул этип аллергияны аз-аздан көп заманы ичинде этпеле. Багыууну курсу 3-4 айды. Бусугагыда ол амал тынчаргызга айландырылачы. Жоланы орунларына ауууда эрмичо таблеткала эм калепьникыла хайырланыладыла. Бу аман сабылени багыуды бюгюнда хайырлыды. Сабыле классикалы иммуно-терепияны укултаны сыйкөймөдү.

Быагыну бу амалы алай тынч эсе, быллай бир көп адам нек аурууда? «Адамланы келери гистамин дарманланы жаратадыла. Сөзюн бошало, ол адамды экинчи жыл да аурууукларынын унутп кыюдыла. Алай аллергияны көп тюрлюлери, тынч кезуиюн геникче ринит, конъюнктивит эм башкала - бронхияланы астмага айланп кыладыла. Алай бля уа көп адамла сакьтыла болуп окуна кыладыла.

Диагноз тынч салынады «Айтылганынча керг абдаан бөла баргьан сабыледе аллергия кеси аллына кетип кыалгырга болукуду...»

«Ангьлатылган. Адамчы чархында аны микробдадан, вирусудан сабылеге сууусу ауруу кеп тюрлюлери, тынч кезуиюн реакция кырууучу иммунитет реакцияга айланп кыалгырга да болукуду, алай болса уа, аллергиян кетерге да болукуду...»

Иш алай болур деп шынырга уа жаракмында? Еторок бардырылады. Сауусузга укул этип аллергияны аз-аздан көп заманы ичинде этпеле. Багыууну курсу 3-4 айды. Бусугагыда ол амал тынчаргызга айландырылачы. Жоланы орунларына ауууда эрмичо таблеткала эм калепьникыла хайырланыладыла. Бу аман сабылени багыуды бюгюнда хайырлыды. Сабыле классикалы иммуно-терепияны укултаны сыйкөймөдү.

«Гитче сабылеге аллергияне анализ эткен кыиын ишди. Да сора алапы не ауруудан багызгы керекчү?»

«Биз ишбизде алгы кеткенбиз. Алгын аллергия бля бай-

лампы тинтулене жалаңда териде проблеманы алып бардыра турду. Бусугагы уа аллергиян болганынча бля болмаганынч кыр апт кырап билгирге да болду. Бу тюрлю тинтуну сабыле да тынч көтөрдиле.

«Адам чочкорюдө эм жетел этеди деген аныглымы кылай аныгларга болукуду? Анга суукму тийгенди неда аллергиясымы барды?»

«Көсөккө 2-3 ийкькыны ичинде келмей эселе (көз жалмыкыла тьбгюл эселе, жетел бар эсе, бурун суу тохтамай эсе), аллергиялогика-иммунологта ушакь этерге баргыз. Сууукдан чыккыган ауруулары болган адамла дарманланы ала бергиле. Аларга дарман аллергияны чыгаргырга кыоркуулду. Аны ачыкылганын кыиын ишти. Сөз оюн, пенициллин дарманланы катарындан чыккыган аллергияны билир ючюн, тьриленден алынган проблема болушлукч тьриленде: аллергияны дарман кеси угтай дарман чарх эригенден сора чыккыган продуктту былайда терс. Ол себептен да дарманланы көп ичген адамла да аллергиялог бля ушакь этерге көрдүлө.

«Илму профилактиканы тапмаганымы?»

«Жарсыуга, алай салкынды алмакыла табылмайганды. Аллергия кылай аныгьаны, андан кылай багызга кереклиси да белгилдила. Алай бир-бир адамдада аллергия болганы, башалада уа болмаганы сейрилик ишти. Биз геничи юслери келгенде кыайы кеп затты билмейбиз. Гөнкө кюлөпө эселе, кесекелге кыажуу корюшенд файдэ казна чыкмайды, адам ол ауруудан тын ауруу кылады. Кыаруусула эселе уа, прививка да болушмайды. Атадан, андан билерлене аллергия бар эсе, сабыли ауруугу 15-20 процентте белгилди, экинсиде да бар эсе уа – 50 процентте. Ауруу атадан, андан сабыле көбүнчө белгилди. Кимдэ эсе да аллергияны генири бардыла. Биз аз затны шарт ачыккыласак, профилактиканы тапхан кыиын токтодо, багыуу да алай бир тынч болукуду.

«Аргументи и факты» газет.

Эски сурат

Депутатка жолугуу

Сураттагына барыса да белгиле адамдадыла. Москвадан улуу кымак келгенде, алга тыюен заманга тыошен эдиле. Сол жандан биринчи КМР-ни Саулук сактауну алгынтыг министр Мухаддин Беровду. Аны онг жандыгы Занкишланы Хасанды. Ол а Төбөн Чөгөмдө колхону партрору эди. Солдан кичинче Жапурланы Адамейни жашы Кууанды. Чөгөм райкомуну биринчи секретары

Биринчи тишүрү Чөгөм райисполкомуну председатели Раиса Жамулдиновна Гоновады. Кезиктери бля бийик киши Борис Черемесин —Кабардино —Балкарская правда» газетни редактору.

Ортадагы ая битеу дунинга белгиле алим, академик Евгений Чазов. Москвадан келген кыномк олу. Аны онг жандыгыдагы газет окуучууа таныгын болура. Къабарты-Малкъар

окомкуну биринчи секретары Тимбора Мальбахов. Акъ шинле ариу тишүрү Чочайлыны Нажабаты. Ол заманда Бызынгыны эл Советни председатели. Къыйырадыгы Къабарты жашды. Чөгөм району кулукчусу.

Евгений Чазов Къабарты-Малкъардан СССР-ни Баш Советни депутаты эди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Намыслуу

Аккылманннын сын ташын жангырткандыла

XVIII-чи ёмюрлөдө жашаган аккылманн, дипломат Джабиги Казанокону эм кой бичисини асыралгын жерлери Заковну отгары жанында кызырладыла. Көп болмай элде жашагандыла ону этип алга жагысчандан сын ташла иштинти орнаткандыла.

Магьаналы мулукша заковокчудан сора да. Къарачай-Черкесден бля Адгьегьдан тукумуну келечклеринден 30 жуукта адам кытышын эдиле.

Ол кюн жорюгенича мал сойгьандыла, дууа алдыргьандыла. Эмда ызы, бля КъЧР-ден келген тукумуну таматасы Джабакъ

Казанок, белгиле жерлешибизни сыйан кёрюп, былай огурулу иши курагыларына ырызылгын айтканды, деп билдиредиле Бахсан району администрациясыны пресс-службасындан.

КУРДАНЛАНЫ Солемен.

МАГЪАНАЛЫ ТЕМА

Мал губула уяннгандыла

Химия сауутну хайырлангызыз

Губула адамны оюнде орналырк жашырн жерлерин сайлап кеп турдыла. Ол себеден а «дрес-кодун» магьанасы улууду. Солурга тайбиз хатка атлана туруп, жарык бетти кийимлени кийгиз - аланы оюслерине «амалыкчыны» олсагьат окуна кёрюрге болукду. Губуны сьпдырылып этерге онг берген желчик кызмазга керекди: узун жөнгиле кёлкени, кечкени ичине, бучхакьларыны чындайланы башларыны ичлерине сугьтуугу. Аккьларыны кросс-совкаланы неда бутникаланы кийгиз, башгызыны ая бейсболка бля неда гиче жуулук бля саклагьызы.

Эмда, сьвэсоз, химия дарманланы хайырлангырга керекди: ала губуланы кьоркутадыла, влторедиле. Ала уулуадыла, ол себеден а териге угтай, кийимлеге жагьарга-сюрюрге жарайды. Тюздө жолга атлана туруп угтай, андан бир неча сагат угтай. Алай дарманы жагьарга, буулукулга, көнөк бучхакьланы топ жанларны бютюдө кьорюк себеге керекди.

Жалган дарман алмаз ючюн, аны эткетканы тынгы кьарагызы, инструкция окуугуз. Алада препарат неден жарашдырылганы, производительни адреси, кьачан жарашдырылганы, хайырлану болжалу кьачан бошлагьаны жазылып болурга керекдиле. Дарман тыш кьыралдан келген эсе, инструкция орус тилде болурга тийишлиди. Абадан адамлага жарашдырылган дарманланы 12 жыллары толмагьан сабийлеге хайырлангырга жармайды, аларга энци химия дарманла бардыла.

Жангызыл угтай, бирге

Губула адамлага тюзоньлө терек бахчаларда да чабуул эдиле. Ала сизни дачагында болгьанларны бля болмагьанларны жангыз жезокуну баллалыкьысыз. Акъ кьумак секелени (60х100 сантиметр) алгызыз да, аны таякка тагылып, кырдакны, колкени оюслери бля сореп чыгыгызы, арда уа аны оюно кьарагызы (акъ захка губула терк жабьашдыла). Губуланы кёрдогьозмо? Кырдакны эм юлкюлени оюслери инектицидде чачыгызы. Алай ол ишини сиз кесиг эгьсезиз, кьыймыты неда болмай кьалгырга болуккуду, губула дан кутупалык тьюйлосу. Андан эсе, дача кооперативе кьоншуларыгыз бля бирингичи, хакъ төлөп, дезинфекция жьабьаны чачьаргызыз. Специалисте дачагында адамлага эм юй хайуанлагьа кьоркууусу дарманланы себердикиле, губуланы уа кьурутуркудула. Дезинфекция станцияны жер-жерли бюлюмонден алырга болуккуду.

Къады эсе уа?

Юсюгогье жабьыш тургьан губуну кёрдогьоз эсезиз, аны олсагьат окуна кетериге керекди. Ол кьылхан жерге антипсептики (юдуу неда спиртни)

сюрюгюз, губуну пинцет бля теригеге бек жуукьда тутурьуду да, башы отикке кьалмазча чыгыргьызы. Андан сора уа ол кьылхан жерге дагында дарман сюрюгюз.

Губуну чыгарьуну кенг жайылган амалы - аны оюно чьблеу жезуну тамьызууду. Ол тьюйлосу. Губу, сьвэсоз, тунукуркуду эм алайдан тьюш кетерикди, алай адамга инфекция уун бютюдө кеп кьурыкьды.

Хатасыз кьутулгьан болурмуз?

Бек игичи кесигизни олсагьат окуна тиндирюуду. Инфекция тьюшен болуру огуесье тьюшөгениди чарьыгызга? Губуну уа микробиология анализ эдирегере бергиз. Аны ючюн а юсюгозден кетерилген губуну гиче шьашчакькы неда пробирканы ичине салгызы. Аны бля бирге уа ары жьабитилген мамукь бустьукьчкьуну да атыгызы, да башын кьаты бергизгиз. Губуну вирусология лабораторияны неда Гигиены жер-жерли арсында лабораторияга. Анализни эселери экинчи кюн белгиле болуккудула. Губуда жуугьучу аруу тагылыа, инфекциянисте мьчмечай барьыгызы, терде болгьыныча, ала улуу поликлиникада эм болнылаада ишлейдиле.

Олга АНДРЕЕВА, «АиФ. Здоровье» газет.

АВИАМОДЕЛЬ СПОРТ

Кёкде - самолётла, планерле, ракетала

Урван району Кахун элини тийресинде авиа-модель спортдон Европаны бля Азияны кубокларыни кезиулер эм З. Налоени кубогу бардырылдыла.

Эришулени Къабарты-Малкъарны Авиамодель спортдан федерациясы, ДОСААФ-ны республикада бёлюмю, районну администрациясы кьурагьандыла. Аланы кьуранчы халда ачылуларында КМР-де федеральнй инспектор Владимир Канунников, спорт министр Аслан Асфанов, району администрациясыны башчысы Азамат Кошев, ДОСААФ-ни ЮФО-да бля СКФО-да жаш тёлёно патриот халда юйретуу жаны бля аралы советини башчысы, авиацияны отставкада генерал-майору Руслан Бедьов, ДОСААФ-ны регионда бёлюмюно таматасы Юрий Ашинов спортчугула а жетишмели болурларын тежегендиле.

Андан сора ала СССР-де реактивнй двигатели болгьан биринчи «ИРД 09» ракетасыны моделин кёкге ийгендиле. Аны бля эришуле да башлангьандыла. Алагьа Россейден, Къазахстанда бля Кырымдан 150-дан аслам эм кучлю

ФУТБОЛ

«Судьяны оноулары умутларыбызны ойгьандыла»

Футболну миллет лигасыны 32-чи турунда Налькини «Спартак» Волгоградда он жери «Ротор» бля тобешендиле. Матч 2:2 эсеп бля бошлагьанды. Бизни командада эки топну да кире бергьанды. Эсепни да алгьа бизни спортчурларыбыз ачхан эдиле, алай экинчи таймда кьуракьыйды, эки гол уруп, алгьа чыгырдыла. Андан сора командабыз, бир топну сетканы ичине кийрип, очко алып, юйлерине алай кьайткандыла.

Бу тобешууде экинчи жарымны ючюнчю минутунда судья бизни командабызны жанына пенальтийн береди. Ол ону экили болгьанды деп, кеп даушала да болгьандыла. Онбирметрликни «Роторну» футболчусу Пугин урады, вратарьбыз Цыган топну бир жанына чартыдыла, ол, чытынгы тийип, тьенгереп, артка келгенди, ма алайда ол аны, биягыз жагыдан уруп, сетканы ичине кийредди.

Белгилерча дагында бир шарт: бу оюнда кьонакьбайланы санында тырнауузун Аппайланы Хьызыр 80 такьыкьча ойнагьанын. Анга пенальтийн ур дегенлеринде, ол кьый эсе да унамагьанды.

Хьызыр шёндю бизни эм белгиле профессионал футболчуларыбыздан бириди. Ишаньды, «Спартакта» кёчюп, аламант ону бля кьуручурларыбызны кьууандырычыла.

Пресс-конференция:

БИДЖИЛАНЫ Хасанни «Спартак» баш тренери: Волгоградда ий умутула бля атланган эдик.

Федор ШЕРБАЧЕНКО «Роторну» баш тренери: Командабыз бир бирине ушамган эки таймны бирдиргенди. Биз, кьый эсе да арт кезде жетишм болуралкымыз. Оюну биринчи жарым кьорпаканьды дегер болуккуду. Чабуулчуду он адамны тутубиз дегенди да, андан магьана чыкьмагьанды. Топ нек эсе да налькичилени кьабакь эшиклерине жуукьлашмай эдик.

«Ротор» ахша тейлери болган командада эм аны бля тобешуу кьуручулагызы сепр болуп дер тургьанды. Биз биринчи таймны ойи ойнагьанды. Футболчуларыбыз, алгьа терк-терк кьурулуп, кьонакьбайланы кьабакь эшиклерини кьалында кьоркутуу кезиге курап тургьандыла. Аланы биринде Киреев голду да урады.

Экинчи таймда, кьоркутуу кезиулен кьурап, бир кесек кьармашты тейрегениби. Аланы кьёбюсю кьонакькыны кьабакь эшиклерине халга кьоркууу салмагьандыла.

Ол кезиуде кьонакьбайла, эсеп бля алгьа чыгызыларында да кьармай, футболчуларыбыз гол уруп, эсепни теигьгендиле. Алагьа эм Волгоградга команданы келгендиргизге келген кьуручулагызы жокь ырызылыгыны билдиргизге сөөмө, дегенди ол.

Кьыскасы, энтта да бир кере кеси майданыбызда кьуручурларыны ыразы этерча футбол кьоргоз-тамлагьанды. Мындан ары да тобешуулерини тынч болуук тьюйлөдө, ала турнир таблицаны башында тургьан команда бля болуккуду.

АЗРЕТЛАНЫ Хасан.

КОМАНДАЛА	О	К	ТБ	Х	Т	О
1 Мордовия	30	19	7	4	51-24	64
2 Арсенал Т	30	17	5	8	53-35	54
3 Торпедо М	30	16	7	7	36-15	55
4 Луч-Энергия	30	14	8	8	33-17	50
5 Уфа	30	14	4	12	29-34	46
6 Уфа	30	14	6	8	39-30	50
7 Шинник	30	12	5	13	34-35	41
8 СКА-Энергия	31	13	9	9	35-29	48
9 Газовик Ор	31	12	10	9	31-27	46
10 Балтика	30	12	10	8	32-25	46
11 Сибирь	31	12	8	11	25-33	37
12 Краснодар	30	10	12	8	34-30	39
13 Спартак НЧ	30	10	10	10	28-30	40
14 Химки Дз	30	8	6	16	20-43	30
15 Ротор	30	8	9	13	36-33	33
16 Динамо СПб	30	8	7	15	28-40	31
17 Салерн	30	6	9	15	23-35	27
18 Нефтехимик	30	10	15	29-37	25	
19 Ангушт	30	3	5	22	21-58	14

Тобешууде уа футболчула ойнагьандыла: «Ротор»: Пчелинцев, Устинов, Гуа, Гурюев, Тен, Фомин, Байраман (Гьыло, 81), Яковлев, Мискин, Пугин, Аппав (Михеев, 80).

«Спартак-Нальчик»: Цыган, Костин, Сулов, Абазов, Бажев (Сирадзе, 82), Киреев (Ураза, 85), Чуперка, Мамоев, Рыбкобыленко, Панаюков (Болова, 66), Суптонов (Чкаплин, 69).

Бирси командада тура бляла ойнагьандыла: Аляни-Сибирь 0:3, Салот Бл - Торпедо М 0:3, Луч-Энергия-Арсенал Т 0:3, Ангушт - СКА-Энергия 0:1, Ура-Газовик Ор 1:0, Нефтехимик-Енисей 3:2, Балтика - Мордовия 2:0.

Келир тобешууну «Спартак» кеси майданында солуу кюн 20-чы апрельде «Химик» бля этиргендиле.

Стоп

Тилеге сансыз кьарагьандыла

Зольск району прокуратуруну даун Къабарты-Малкъар Республиканы Баш оюдо занонгьуну эм топ болгьанына санагьанды. Сюдно материаларына тийишлиликте аланы 3-чю группалы инвалды РФ-ни Социальнй-страховани фондуу КМР-де регион бёлюмондон санаторийге барьарга путька берилерин тилегинди. Уреждение тилек кьагытыны алгьанды эм инвалдыге путька берилдик, эсепте алынганка деп билдиргенди.

КМР-ни ПРОКУРАТУРАСЫНДА

Тазалык, тизгинлик ючюн жууаплылыкь кьаты сураллыкьды

Прокуратура Къабарты-Малкъар Республиканы Тибьгайт байламлыкькь эл экология министрствосу бля бирге Прохладна муниципальнй району элверини администрацияларыны башчылары Россй Федерацияны тибьгайткыны кьоркууу закондательствосу кьалы толтуруучуларынын тингенди. Аны кезиуде ачыкьлангьанына кьере, хар кьыйда да кир-кипчик, багуш тьбелө бардыла, миλλα оыныкьла, пластика, пластмасса адырла мешуук, кьуман соькьагьа предпритияларыны кьылган-кьулгьанлары, кьурулуп материаллары жураусуз затлары.

Андан сора да, «Тьверекде кьурулуу сакьлауу юсюндөн, Федеральнй законуу 16-чы, 51-чи статьяларыны, «Производствону кьылган-кьулгьанларыны эм аланы жагында хайырлануу юсюндөн» Федеральнй законуу

13-чю статьясыны излемлерини тийишлиликте муниципальнй кьурулуулары тийерлери хар заманда тазалангьан, санитар эм экология халларына киши чурум тамача болуп тургьарга керекдиле. Ол заманда тьверекде тибьгайткына заран этилик тьюйлө, экология кьоркууузулкь жалдылыгыныча.

Алай сакьват адам путька алмай кьылгьанды. Ол алай РФ-ни Социальнй-страховани фондуу КМР-де регион бёлюмонда ишле неге адамкыны тилектерине жууулы кьармагьанларынды.

Андан сора да, «Тьверекде кьурулуу сакьлауу юсюндөн, Федеральнй законуу 16-чы, 51-чи статьяларыны, «Производствону кьылган-кьулгьанларыны эм аланы жагында хайырлануу юсюндөн» Федеральнй законуу

Андан сора да, районну атлары айтыгьан уа элверини администрацияларыны башчыларына Россй Федерацияны Администрация Федералууу кьурулуу жаны бля кодексини 8.2-чи статьясына тийишлиликте ишле ачылыгьандыла. Алагьа кьарап, алгьа онуку администрация жууула тартылгьанды. Кьылган ишлеге да кьарала турды.

Басмагьа ТЕММОЛАНЫ Мухадди хайырлангьанды.

Примьга алыу

Жамауат бля байламлыкькы кьулендире

Нальчик шахары прокуратурысе граждандыны примьга бу одресе алады: КМР, Нальчик шахар, Къабарты орамда 8-чи ой. Ишчилени ошондорду агулояны-процессуальнй ише, нарконтроль эм сора приставаны службуна надорукь этуу жаны бля бёлюмюно начальнйи А.К. Масов, 2014 жылда

18-чи апрельде 11 сагатдан 13 сагатка кери дегизе тышына берип, граждандыны примьга алынды. Тобеширге сойкенине алгьандан бля телефонга сьбелеширге болуккудула: 42-49-72.

Нальчикте прокуратураны пресс-службасы.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕШПАЙЛАНЫ Муталин (баш редактору орунбасары)

КЪОНАКЪЛАНЫ ХАСАН (баш редактору орунбасары)

ТОКЪБЪУЛАНЫ Борис (жууаны секретары)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат - политика бёлюмюно таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору примьганы - 42-49-01
Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-44-82
Жууаны секретарь - 42-66-85
Секретариат - 40-93-62, Корреспонда - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЕРИ:
Жамауат-политика жашуу - 42-67-68, 42-24-02.
Культура - 42-75-82.
Социальнй-экономика - 42-66-73, 40-59-18.
Жагьылыкь эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Писмадуу эм реклама - 42-37-94.
Тышкардуу - 47-31-28.
Супат алычу - 42-68-72.
Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бля кьырагь жорюгениде. Кьоз жазмагьагы речизини тийишкисин эм ала арты кьыйтарылмадыла.

Газетде басмагьаннй материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бля эешинешме болуккудула. Алада айтылган хар зат ючюн

Россей Федерацияны Басманы юсюнде законуну тийишлиликте материалды авторлары кеселери жууушылдыла.

Редакция автордан 400 гезит тизгинди (машина бля жазылган 5-6 бет) кепно алмады.

Газет Басманы эм асамагы информацияны эркинликчи кьорудуу жаны бля Къабарты-Малкъар регион инспекцияны 1994 жылда 14-но июлда регистрация этигенди.

Регистрация номер — П—0066. Индекс - 51532

Газеттин басмагьа КМР-ни Басма эм асамагы коммуникация жаны бля кьырап комитетини компьютер службасы хазыр эткенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басмагьангьанды. Нальчик шахар, Ленин аты проспекте, 33

Газетини ислерине тагьдыруу ючюн КМР-ни почта сьвэганы федеральнй Урашканыкь жуушылды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетини ролнннчага салуу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жуушылды. Телефон: 42-69-34

Номерге графикте кьере 19 00 сагатка кьоз салынды. 20 00 сагатка кьоз салынгьанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАР КЪАЛА:
Байсыланы Марзипан-декурный редактор; Кетениланы Зульфия - жуууаны секретары орунбасары; Зезеула Лейла (12-чи бет); Мисиряны Лейла (3,4-чи бет) - корректорла.

Тиражы 2760 экз. Заказ № 735

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекте, 5

Электрон пошта: elbor_20@mail.ru